

**Міністерство освіти і науки України
Полтавський державний аграрний університет**

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ

**III Всеукраїнська науково-практична конференція,
присвячена 100-річчю заснування
Полтавського державного аграрного університету
(8 грудня 2020 р.)**

м. Полтава 2020

*«Актуальні питання сучасної економічної науки»:
матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції*

УДК 33: 167.1
А 43

Рекомендовано до друку вченою Радою факультету обліку та фінансів Полтавського державного аграрного університету (протокол № 4 від 23.11.2020 р.).

Редакційна колегія:

- **Аранчій В. І.**, кандидат економічних наук, професор, ректор Полтавського державного аграрного університету, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування;
- **Дорогань-Писаренко Л. О.**, кандидат економічних наук, професор, декан факультету обліку та фінансів, професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень;
- **Плаксієнко В. Я.**, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю;
- **Зоря О. П.**, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування;
- **Єгорова О. В.**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень.

Актуальні питання сучасної економічної науки: зб. матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченій 100-річчю заснування Полтавського державного аграрного університету (8 грудня 2020 р., Полтава). Полтава: ПДАУ, 2020. 407 с.

До збірника матеріалів III науково-практичної конференції «Актуальні питання сучасної економічної науки» увійшли результати міждисциплінарних теоретичних та прикладних досліджень актуальних проблем вітчизняної економіки.

Матеріали надруковані в авторській редакції. Редакційна колегія може не розділяти поглядів авторів. Відповідальність за зміст матеріалів, точність наведених фактів, цитат, посилань на джерела, достовірність іншої інформації та за додержання норм авторського права несуть автори.

© Колектив авторів

© Полтавський державний аграрний університет

*«Актуальні питання сучасної економічної науки»:
матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції*

За допомогою вказаних інструментів маркетингу торгівлі підприємства візьмуть під контроль грошові потоки, будуть зводитися до мінімуму касові розриви. Інакше, у випадку низького товарообороту, підприємства змушені домовлятися з підрядниками, постачальниками, орендодавцями про перенесення термінів платежів.

Список використаних джерел

1. Макажан Є. В. Direct-mail як ефективний інструмент прямого маркетингу. Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія : Економічні науки. 2016. Вип. 32(1). С. 197-203. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VPDTU_ek_2016_32%281%29__30.
2. Маркетинг на карантині: спостереження та поради для бізнесу. URL: <http://marketing-r.com.ua/%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%BA%>.
3. Остапенко Т. М., Кубецька О. М., Антіпова В. П. Маркетинг як інструмент управління платоспроможністю підприємств торгівлі. *БІЗНЕС ІНФОРМ*. 2020. № 10. URL: <https://www.business-inform.net/main/>
4. Что такое аромаркетинг и в чем заключаются его преимущества? URL: <https://fainaidea.com/jeto-interesno-znat/chto-takoe-aromarketing-i-v-chem-zaklyuchayutsya-ego-preimushhestva-163496.html>.

СТАТИСТИКА БАГАТОРІЧНИХ НАСАДЖЕНЬ

Павловська Т. С.

здобувач вищої освіти ОС «Бакалавр»

Полтавський державний аграрний університет

Науковий керівник: Кононенко Ж. А., к. е. н., доцент

Деякі рослини, що відносяться до різних підгалузей по виду вирощування (наприклад, кормові, технічні, цитрусові та ін.) можуть бути об'єднані для зручності обліку та інших економічних досліджень, оскільки характеризуються тривалим періодом експлуатації (більше одного операційного циклу). Сільськогосподарські угіддя, які використовуються для вирощування таких рослин називаються багаторічними насадженнями. Їх статичні дослідження є актуальними для України як аграрної країни, тому що рослинництво є однією з основних галузей сільського господарства.

Ефективне статистичне дослідження багаторічних насаджень передбачає виконання таких завдань:

- 1) оцінка розміру насаджень;
- 2) аналіз структури та динаміки їх розмірів;
- 3) характеристика стану угідь;
- 4) визначення та оцінка факторів впливу.

*«Актуальні питання сучасної економічної науки»:
матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції*

Перераховані завдання мають місце у дослідженнях багаторічних насаджень, як країни загалом, так і за природо-економічними, адміністративно-територіальними чи виробничо-господарськими одиницями, а також видами самих рослин.

Перш за все для статистичного дослідження важливою є класифікація багаторічних насаджень, оскільки вона допомагає структурувати їх вивчення. Отже, багаторічні насадження розрізняють:

- за їх господарським призначенням (сади, виноградники, ягідники, розсадники, плантації);
- за господарським використанням (продовольчі, технічні, кормові, розсадники, декоративні насадження);
- за видом отриманої продукції (плодоягідні, виноградники, тутівники (шовковиці), хмільники, чайні плантації, розсадники, плантації декоративних багаторічних насаджень (квітники) та ін.);
- за будівлею (видом) плоду (зерняткові, кісточкові, горіхоплідні, цитрусові, субтропічні, ягідники);
- за віком (плодоносні (повновікові), молоді насадження).

Для дослідження багаторічних насаджень у статистиці застосовують систему показників, яка включає основні та специфічні показники. Перші застосовуються для вивчення характеристик усіх сільськогосподарських культур. Існування ж специфічних пояснюється особливостями характерними саме для багаторічних рослин. Проте і збирання та аналіз основних показників має відмінності, у порівнянні з більшістю однорічних рослин.

Найважливішими основними показниками статистики багаторічних насаджень є площа угідь, валовий збір продукції та врожайність рослин.

Для статистичного вивчення площі багаторічних насаджень характерними є такі особливості:

- врахування площі закладання багаторічних насаджень (включно із площею посадки нових рослин у звітному році);
- при вивченні площі насаджень у плодоносному віці до них відносяться і рослини плодоносного віку, з яких у даному році фактично урожай не був зібраний;
- включення до загальної площі площ відособлених садів, виноградників, ягідників та інших насаджень, площі під окремо стоячими деревами і кущами.

Розміри більшості сільськогосподарських угідь оцінюються саме через їх площу, але для деяких видів багаторічних насаджень також важливим показником розміру є кількість рослин. Даний специфічний показник застосовується для рослин, які представлені деревами чи кущами.

На основі даних веб-сайту державної служби статистики України, було проаналізовано динаміку змін основних показників виробництва плодів та ягідних культур в Україні з 1996 по 2018 рр. Серед показників були розглянуті

*«Актуальні питання сучасної економічної науки»:
матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції*

загальна площа насаджень, валовий збір продукції, урожайність та середні ціни на реалізовану продукцію.

Таблиця 1

**Динаміка змін основних показників виробництва
плодових та ягідних культур з 1996 по 2018 рр.**

Показники	Роки											
	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018
Площа насаджень плодових та ягідних культур, тис. га	772	468	425	369	316	281	267	255	255	239	224	228
Обсяг виробництва (валовий збір) плодових та ягідних культур, тис. т	1924	1178	1453	1211	1635	1114	1504	1747	2009	1999	2007	2571
Урожайність плодових та ягідних культур, ц з 1 га зібраної площі	30,6	28,6	38,4	36,5	58,1	45,0	64,4	78,2	89,9	95,2	101	128
Середні ціни на плодів та ягідні культури, реалізовані підприємствами, грн за т	238	252	395	510	740	1446	1877	2420	2707	2429	5864	5054

Створено автором за даними джерела 1.

Перш за все, варто зазначити, що стрімке зменшення площі насаджень у 1998 році (майже у два рази) спричинене не власне зменшенням площі угідь, а змінами в їх обліку. Так, починаючи з 1998 р. окремо обліковуються площі багаторічних насаджень з понаднормативним строком їх використання.

Також необхідно відмітити, що з 2014 року наведено дані без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, але, як видно зі значень показників, це не мало значного впливу на виробництво плодових та ягідних культур. Це пояснюється тим, що згадані території відносяться до степової зони і для них є характерними інші види багаторічних насаджень. Наприклад, Автономна Республіка Крим у 2013 році займала в країні друге місце (після Одеської області) по площі насаджень та валовому збору винограду, які становили 18,7 тис. га та 952,4 тис. ц [2, с. 43].

Отже, загалом площа насаджень плодових та ягідних культур у країні за досліджуваний період поступово зменшується. Так, у 1998 році вона становила 468 тис. га, у 2008 – 267 тис. га, а у 2018 – 228 тис. га. При цьому обсяги виробництва мають тенденцію до зростання, незважаючи на незначні коливання. Вони можуть пояснюватися періодичністю плодоношення, тому для практичного застосування рекомендується використовувати середні для 3-5 років значення економічної ефективності виробництва продукції плодово-ягідних культур.

Урожайність плодових та ягідних культур за досліджуваний період має помітну тенденцію до зростання. Вона підвищилася більше ніж у чотири рази: з 30,6 ц з 1 га у 1996 р. до 128,4 ц з га у 2018 р. Що, враховуючи скорочення площ насаджень, говорить про вдосконалення технологій вирощування (застосування добрив, покращення сортів, розвиток техніки тощо).

Стрімке зростання середніх цін на досліджувану продукцію спричинене багатьма різноманітними факторами, серед яких збільшення витрат на виробництво, інфляція, популяризація здорового способу життя, а відповідно і вживання більшої кількості фруктів тощо.

Особливості садівництва, що спричинені багаторічним строком експлуатації рослин, створюють обмеження для впровадження інновацій. Так, вагома частина ефективності саду закладається ще на етапі його створення (наприклад, особлива розсадка дерев чи підрізання корінців у рослин). Скорочення площ протягом досліджуваного періоду і пояснюється ліквідацією раніше використовуваних екстенсивних малоефективних насаджень. При цьому новим насадженням, потрібен тривалий час, щоб досягти повного плодоносного віку. Таким чином порушуються процеси відтворення, що має негативний вплив на вікову та сортову структуру садівництва в Україні [3, с. 19-20].

Отже, статистичне вивчення багаторічних насаджень для України, яка є переважно аграрною країною, надзвичайно важливе, враховуючи зростаючий у світі попит на продукцію садівництва, виноградарства та ін. В згаданому відгалуженні використовуються, як загальні для статистики рослинництва показники, так і специфічні. Проте варто враховувати, що при зборі та аналізі і тих, і інших необхідно враховувати особливості багаторічних насаджень, що в більшості своїй обумовлені тривалим строком їх експлуатації. Загальний стан багаторічних насаджень в країні хоча і розвивається, але потребує сторонньої допомоги держави через вищезгадані особливості.

Список використаних джерел

1. Веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 11.10.2020).
2. Кравчук А. О., Казанджі А. В. Проблеми та пріоритетні напрями розвитку виноградарсько-виноробної галузі України. *Держава та регіони*. Серія: Економіка та підприємництво. 2019. № 2. С. 41-47.
3. Матвійчук Н. П. Аналіз ринку плодово-ягідної продукції України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. № 2. С. 18-23.